

מדת בדת

שיעור חזק חיוני בדרך קצרה

לע"נ הגאון ר' יהודה אריה בן ר' שלמה הרשור זצוק"ל
הערוך והנצחות טל' 0548449853 או מייל MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 351 פרשת מצורע תשע"ט

חולין קלו-קמב

שלושה זקנים כר' אלעאי בראשית הגז שנוהג רק בארץ, וכר' יהודה בן בתירא שאין צריך טבילת בעל קרי לדברי תורה שאינם מקבילים טומאה, והלכה כר' יאשיה בכלאים שלא חייבים אלא א"כ זרע חיטה שעורה וחרצן במפולת יד בחרישה אחת.

יש להקשות מדוע לא שנו במשנה עוד חומרא בראשית הגז שהיא נוהגת אף בטריפות מה שאין כן מתנות, ואמר רבינא שזה כר"ש שפטר טריפות מראשית הגז והוא למד בגזירה שוה נתינה נתינה שכמו שמתנות אינם בטריפה כך ראשית הגז אינה בטריפה, אך קשה שנלמד נתינה נתינה מתרומה לפטור ראשית הגז בחו"ל כתרומה, אלא יש לומר שר"י למד גזירה שוה צאן ממעשר בהמה שאינו בטריפה שהרי נאמר כל אשר יעבור תחת השבט וטריפה אינה עוברת, אך קשה שנלמד צאן צאן מבכור שהוא גם בטריפה, ויש לומר שמסתבר ללמוד ממעשר כי גם מעשר לא מוגבל לזכרים ואינו נוהג בבהמות טמאות ואפילו בשאר נולדים ובבכור יש קדושה מרחם ובכור נוהג גם באדם וקדושת בכור זה לפני מתן תורה, אך מצד שני נלמד מבכור שנוהג ביתום ונוהג בלקוח ובשותפות ובניתן במתנה ונוהג אף שלא בפני הבית והנתינה היא לכהן,

דף קלו ואין צריך להקדישו וישנו במכירה וכל זה שייך גם בראשית הגז ולא במעשר וביותר דברים ראשית הגז דומה לבכור, ויש לומר שעדיף ללמוד פשוט מפשוט.

רב חסדא אומר מניין שראשית הגז נוהג רק בכבשים שלומדים גזירה שוה גזירה גזירה שנאמר כאן ראשית גז ונאמר מגז כבשי יתחמם, ואין ללמוד מבכור שנאמר בו לא תעבוד בבכור שורך ולא תגזו בכור צאן ולמדו שלא נאסר רק שור בעבודה וצאן בגזירה כי כתוב לא תעבוד ולא תגזו ונאסר גם שור בגזירה וצאן בעבודה, ויש לומר שלומדים מהפסוק תתן לו ולא לשקן, ואין לומר שנחייב נוצה של עיזים שלומדים מהפסוק גזירה וזה לא שייך בעיזים, אך קשה שר' יוסי דרש את לשון הפסוק גז והרי הוא מודה בדבר שדרכו בכך וא"כ הדרך הוא לתלוש את שער העיזים וגם בהם נחייב אלא יש לומר שלומדים מדברי ריב"ל שכתוב לעמוד לשרת והיינו דבר שראוי לשרות וזה שייך רק בצמר כבשים, ומגזירה גזירה לומדים מדברי התנא שאצל ר' ישמעאל שדרש שכבשים שצמרם קשה פטורים מראשית הגז שכתוב מגז כבשי יתחמם.

שנינו שהגזוז עזים ושוטף רחלים פטור ובברייתא אחרת שנינו שגזוז עזים פטור ושוטף רחלים חייב והברייתא הללו נחלקו במחלוקת ר' יוסי ורבנן ששנינו בפסוק ולקט קצירך למעט לקט קיטוף ור' יוסי אומר שאין לקט אלא הבא מחמת קציר ולכאורה זה כת"ק אלא כל הברייתא היא דעת ר' יוסי שלקט קיטוף פטור כי אין לקט אלא הבא מחמת קציר, רב אחא רב רבא אמר לרב אשי שר' יוסי מודה בדבר שדרכו בכך ששנינו על הפסוק קציר מנין לרבות עוקר שכתוב לקצור ותולש לומדים ממה שכתוב בקוצרך ורבינא אמר לרב אשי שכך שנינו מלבנות התבואה שבין הירק לר' יוסי פאה מכל אחד ואחד וחכמים סוברים שנותן מאחד על הכל א"כ ר' יוסי מחייב בבצל אף שלא קוצרים אלא תולשים אלא שכך הוא דרכו.

לב"ש שיעור הגז הוא שתיים שמצאנו שגם שתיים נקראו צאן וב"ה למדו מחמש צאן עשויות וביאר רב כהנא שהם עושות שתי מצוות ראשית הגז ומתנות ואין לומר גם בכורה שהרי גם אחת חייבת בכורה, אך קשה הרי אחת חייבת במתנות, אלא מבאר רב אשי שעשויות משמע שהן עושות את בעליהן ואומרות לו קום עשה מצוה, ור' ישמעאל בן ר' יוסי אמר בשם אביו שהשיעור הוא ארבע כמו שכתוב וארבע צאן תחת השה ושנינו שרבי אמר שלולא שדבריהם דברי תורה ודברי ר' יוסי הגדול הן קבלה אני שומע את דברי ר' יוסי וכל שכן כשדבריהם דברי קבלה ודברי ר' יוסי דברי קבלה אך קשה הרי שנינו שאין הכרעה דעה שלישית מכריעה, **עמוד** ב אמר ר' יוחנן שהוא אמר את זה מפי השמועה מפי חגי זכריה ומלאכי.

ר' דוסא בן הרכינס אומר כל שהוא ומבאר רב מנה ופרס ובלבד שבכל אחת מהן יהיה חומש ממנה ופרס דהיינו ל"ז סלעים ומחצה, ושמואל אומר ששים מכולם יחד ויתן לכהן סלע אחד, ור' יוחנן אומר שגם בשש חייב ויתן לכהן חמשה ואחד לו, ועולא אומר בשם

דף קלו רבה דרש בפסוק ביתך שהכוונה לדרך ביאתך לבית מהימין, ובמעשר אף שכתוב מעשר דגנך ומשמע רק שלך ולא של שותפות בכל זאת לומדים ממה שכתוב מעשרותיכם, ומדגנך ממעטים שותפות עכו"ם, ובמתנות אף שכתוב ונתן ולכאורה היה ניתן ללמוד בגזירה שוה ונתן ונתן מראשית הגז שבשותפות פטורים א"כ גם במתנות פטור בשותפות, אך לומדים מהפסוק מאת זוכחי הזבח לרבות שותפות ומשמע רק מפסוק זה ולולא כן היינו לומדים מראשית הגז, ולכאורה מדוע שלא נלמד מתרומה שחייב בשותפות, ויש לומר שאכן לומדים מתרומה ומהפסוק מאת זוכחי הזבח לומדים כדברי רבא שדין תביעת המתנות הוא מהטבח.

בביכורים אף שנאמר ארצך ולכאורה נמעט שותפות אך לומדים מהפסוק ביכורי כל אשר בארצם ומארצך ממעטים חו"ל, **בביצית** אף שנאמר כסותך ולכאורה היינו ממעטים שותפות אך לומדים מהפסוק על כנפי בגדיהם לרבות שותפות, ומכסותך ממעטים כדברי רב יהודה שטלית שאולה תוך ל' יום פטורה מביצית, **במעקה** אף שנאמר לגנך ולכאורה היינו ממעטים של שותפות אך לומדים מהפסוק כי יפול הנופל, ומגנך ממעטים בתי כנסיות וביהמ"ד, ורב ביבי אומר שמה שאמר רבא שר' אלעאי מודה בכל הנ"ל אינו נכון שהרי שנינו שבהמת שותפין חייבת בכורה ור' אלעאי פוטר, וטעמו של ר' אלעאי הוא שנאמר בקרך וצאנך למעט שותפות ואף שנאמר גם בקרכם וצאנכם הכוונה של כל ישראל, ור' חנינא מסורא מוכיח שלא כדברי רבא ששנינו שבהמת השותפין חייבת במתנות ור' אלעאי פוטר שלומדים נתינה נתינה מראשית הגז למעט שותפות ואם נאמר שבתרומה חייבים בשותפות א"כ נלמד מתרומה אלא משמע שר' אלעאי פטר גם בתרומה, אך קשה שנלמד מתרומה לפטור מתנות בחו"ל ואמר ר' יוסי מנהרביל שאכן ר' אלעאי פטר מתנות בחו"ל לוכן שנינו שר' אלעאי אמר שבחו"ל פטורים ממתנות ומראשית הגז, ואמר רבא שטעמו של ר' אלעאי הוא שלומדים ראשית הגז בגזירה שוה ונתן ונתן מתרומה שפטורה בחו"ל, ואין לומר שיהיו חייבים מיתה וחומש על ראשית הגז שהרי נאמר בתרומה ומתו בו ולא בראשית הגז וכן נאמר יסף עליו ולא בראשית הגז, ואין ללמוד מתרומה שגם בגזירה ראשון ושני אחריו כתרומה שהרי נאמר ראשית הגז רק מפרשים ולא דברים נוספים, אך קשה שנלמד מתרומה שלא מפרשים מחדש על הישן, ויש לומר שאכן שנינו שאם היו לו שתי רחלות וגזו והניח וגזו והניח שנים ושלושה ומשמע שנים לא מצטרפות וחמש מצטרפות, ויש ברייתא שגם חמש לא מצטרפות, אלא זה תלוי במחלוקת רבנן ור' אלעאי ור' אלעאי למד ראשית הגז מתרומה, ואין ללמוד שכמו שתרומה הגדל בחיוב חייב והגדל בפטור פטור ששנינו שישראל שלקח שדה מעכו"ם בסוריא קודם שהביאה שלישי חייב, ואם לקחה אחר שהביא שלישי ר"ע מחייב בתוספת וחכמים פוטרים, ואין לומר שזה הדין גם בראשית הגז שהרי שנינו שמי שלקח גז צאנו של עכו"ם פטור מראשית הגז משמע שאם לקח את צאנו לגזוז חייב, אך יש לומר שהמשנה הזו היא לא לדעת ר' אלעאי שלמד ראשית הגז מתרומה, **עמוד** ב ואין להקשות שכמו שלא מפרשים תרומה ממין על שאינו מינו כך בראשית הגז לא מפרשים ממין על שאינו מינו ששנינו בתרומה שאם היו לו שני מיני תאנה שחורות ולבנות וכן שני מיני חיטים לא מפרשים מזה על זה ור' יצחק אמר בשם ר' אלעאי שלב"ש לא תורמים ולב"ה תורמים, ויש לומר שאכן בראשית הגז שנינו שאם היו לו שני מינים שחופות ולבנות ומכר שחופות ולא לבנות כל אחד נותן לעצמו, אך קשה שבסיפא כתוב זכרים ולא נקבות זה נותן לעצמו וזה נותן לעצמו וכי הם שני מינים אלא זה רק עצה טובה לתת בנפרד ממה שהוא רך וממה שהוא קשה א"כ גם בשחופות ולבנות זה רק עצה טובה שיתן משניהם, אך יש לומר שכבר העמדנו שהמשניות אינן כדעת ר' אלעאי ואכן לר' אלעאי לא מפרשים ממין על שאינו מינו, ולכאורה נלמד שכמו שבתרומה צריך ששייריה ניכרים כך בראשית הגז צריך ששייריה ניכרים ויש לומר שאכן שנינו שהאומר כל גרני תרומה וכל עיסתי חלה לא אמר כלום ומשמע שאם אמר כל גיזי ראשית דבריו קיימים, ויש ברייתא נוספת שגם בראשית הגז לא אמר כלום א"כ נחלקו בזה ר' אלעאי וחכמים, אמר ר"נ בר יצחק שהיום נוהגים כדעת יחיד של

ר' א' ששנינו כל שהוא וקשה ממה שכתוב במשנה שנותן חמש סלעים ביהודה שהן י' בגליל וזה מוכן לרב ור' יוחנן אך לשמואל קשה שנותן רק סלע, וכן קשה לר' א' שנותן כל שהוא אך גם לרב קשה שהוא אמר עם שמואל שראשית הגז הוא בשישים אך יש לומר שמה שרב ושמואל אמרו יחד מדובר בישראל שיש לו הרבה גיזות והוא רוצה לתת אותם לכהן ואומרים לו שלא יפחות מה' סלעים לכל אחד.

רב ושמואל אמרו שראשית הגז בשישים תרומה בשישים פאה בשישים, יש להקשות על מה שאמרו תרומה בשישים הרי שנינו שעיין יפה בתרומה היא אחד ממ' ויש לומר שמדאורייתא אחד משישים ורק רבנן אמרו אחד ממ', אך קשה הרי שמואל אמר שחיטה אחת פוטרת את הכרי, ויש לומר שמדאורייתא מספיק חטה אחת ורבנן תקנו בתרומה דאורייתא אחד ממ' ובתרומה דרבנן אחד משישים, יש להקשות על מה שאמרו פאה בשישים הרי שנינו אלו דברים שאין להם שיעור הפאה והביכורים והראיון ויש לומר שמדאורייתא אין לה שיעור ורק רבנן תקנו שישים ולכאורה זה משנה מפורשת שלא פוחתים לפאה משישים אף על פי שאמרו שאין שיעור לפאה, ויש לומר שהמשנה דברה בארץ ורב ושמואל חדשו גם בחו"ל.

כשאיסי בן היני עלה לא"י הוא ראה שר' יוחנן מלמד את בנו רחלים אמר לו מדוע אינך שונה רחלות אמר לו שכך כתוב בפסוק רחלים מאתים אמר לו שזה רק לשון תורה ולשון חכמים הוא רחלות, אמר לו ר' יוחנן מיהו ראש הישיבה בבבל אמר לו אבא אריכא שהוא רב אמר לו כך אתה קורא לו אני זוכר שישבתי י"ז שורות אחרי רב לפני רבי ויצאו זיקוקים דינור מפי רב לפני רבי ולהפך ולא הבנתי את דבריהם ואתה קורא לו כך אבא אריכא, אמר איסי כמה שיעור ראשית הגז אמר לו ר' יוחנן בשישים אמר לו הרי שנינו כל שהן אמר לו ר' יוחנן א"כ מה ביני לבינך שודאי יש שיעור למטה גם לר' דוסא, רב דימי אמר בשם רב ששיעור ראשית הגז בשישים ור' יוחנן אמר בשם ר' ינאי בשם ואמר לו אביי תרצת לי קושיא אחת אך קשה לי קושיא נוספת שלא קשה מדבריך בשם ר' יוחנן על מה ששנינו לעיל משמו כי אתה אמרת בשם רבו ר' ינאי אך קשה על דברי רב ששנינו לעיל שהוא אמר מנה ופרס, ויש לומר שרב דיבר במנה בן מ' סלעים שמנה ופרס הוא שישים,

דף קלח אך קשה וכי התנא שונה מנה בן מ' סלעים יש לומר שאכן שנינו חמת חדשה אף שהיא כבר מקבלת רימונים היא טהורה ואם תפרה ונקרעה שיעורה כמוציא רימון, ור' א' בן יעקב אומר כפקעיות של שתי אחת מד' במנה בן מ' סלעים.

המשנה אומרת שהצמר מלובן ולא שנותן לכהן מלובן אלא שזה שיעור בצמר שהוא יתן לכהן כמות שגם אחר הליבון ישאר בידו ה' סלעים.

השיעור הוא בגד קטן וריב"ל למד מהפסוק לעמוד לשרת דבר שהוא ראוי לשרת והכוונה לאבנט שהוא הבגד הקטן שראוי לשרת ואין, לומר שזהמעיל שהרי כשיש לתפוש מועט ומרובה תופסים את המועט ואין לומר שזה כשיעור עשיית כיפה של צמר ששנינו שהיתה מונחת כיפה של צמר בראש כהן גדול ועליה נתנו את הציץ לקיים את הפסוק ושמת אותו על פתיל תכלת ויש לומר שכתוב בפסוק אהרן ובניו ורק אבנט שוה באהרן ובניו אך זה מוכן רק למ"ד שאבנטו של כהן הדיוט הוא כשל כה"ג אך למ"ד שאבנטו של כהן הדיוט עשוי מבוץ ואינו כשל כה"ג א"כ זה לא שוה באהרן ובניו, ויש לומר ששם אבנט שוה באהרן ובניו.

אם גזו ומכר מהרחל הראשונה לרב חסדא חייב בראשית הגז שהרי יש כאן גז, ולר' נתן בר הושעיא פטור שצריך שכשנשלם השיעור יהיה צאנך וכאן אין שיעור אחרי שכבר מכר, ויש להוכיח ששנינו שהלוקח גז צאנך עכו"ם פטור מראשית הגז משמע שאם קנה את צאנו לגזוז חייב ולכאורה כל מה שהוא גזוז יוצא מרשותו, ורב חסדא ביאר לדברי רב נתן שמדובר שהוא הקנה לו אותם לשלושים יום.

המשנה אומרת שאם השאיר גז אצל המוכר המוכר חייב ואמר רב חסדא שזה דעת ר' יהודה שכשיש שיעור אצל המוכר הוא חייב ששנינו שמי שמכר קלחי אילן בתוך שדהו נותן פאה לכל אחד ואמר ר' יהודה שכל זה כשלא השאיר בעל השדה ואם בעל השדה השאיר הוא יתן פאה על הכל, ורבא שאל את רב חסדא הרי אתה אמרת שמדובר שבעל השדה התחיל לקצור ואין לומר שגם כאן מדובר שכבר התחיל לגזוז שהרי לגבי פאה כתוב ובקוצרכם את קציר ארצכם משעה שהתחיל לקצור הוא חייב בכל השדה אך לגבי גז כשהוא מתחיל לגזוז עדיין לא מתחיל החיוב בכל העדר, שהרי נאמר גז צאנכם רק אחר שזה נקרא גז צאנך, אלא מבאר רבא

שמשנתנו סוברת כמו הדעה ששנינו לעיל שאם אמר מוכר לי בני מעיה של פרה זו והיו בה מתנות נותנה לכהן ולא ינכה מהדמים ואם קנה ממנו במשקל יתן לכהן וינכה מהדמים משמע שאדם לא מוכר את המתנות של הכהן וכן בגז המוכר לא מכר את הראשית שהוא משאיר אותה אצלו שהקונה אומר לכהן המתנה שלך אצל המוכר ואם לא השאיר המוכר הלוקח חייב שהמוכר אומר לו לא מכרתי לך את מתנות הכהן.

פרק שילוח הקן

משנה שילוח הקן נוהג בארץ ובחו"ל בפני הבית ולא בפני הבית בחולין ולא במוקדשים, כיסוי הדם חמור משילוח הקן שכסוי הדם נוהג בחיה ובעוף במזומן ולא במזומן, ושילוח הקן נוהג רק בעוף ורק באינו מזומן, אינו מזומן מדובר באזוים ותרנגולים שקננו בפרדס אך אם הן קננו בבית וכן יוני הרדסאות פטור משילוח, עוף טמא פטור משילוח, אם עוף טמא רבץ על ביצי עוף טהור או טהור רבץ על ביצי עוף טמא פטור משילוח, לר"א קורא זכר חייב בשילוח ולחכמים פטור. **גמרא** נחלקו רב אבין ורב מיאשה האם מה שכתוב בארץ ובחו"ל הוא לא לצורך מלבד ראשית הגז שבא למעט מדברי ר' אילעאי שראשית הגז נוהג רק בארץ, ואחד אמר שכל מה שכתוב בפני הבית ושלא בפני הבית הוא שלא לצורך מלבד אותו ואת בנו שהיינו אומרים שהוא כתוב בענין קדשים א"כ הוא נוהג רק בזמן שיש קדשים ולא בזמן שאין קדשים קמ"ל שהוא נוהג תמיד, ור' אבין ור' מיאשה אמרו יחד שכל מה שכתוב בחולין ובמוקדשים הוא לצורך מלבד בגיד הנשה שהרי זה פשוט וכי בגלל שהוא קודש יפקע ממנו האיסור, אך יש לדחות שהעמדתו שמדובר בולדות קדשים אך מה שהעמדנו כך בגלל ששנו את זה במשנה אך ניתן לומר שכתוב את זה אגב שכתבו שאר המקומות לצורך.

שילוח לא נוהג במוקדשים שכתוב שלח תשלח את האם במי שאתה מצווה לשלחו ולא במה שאתה לא מצווה לשלחו אלא להביאו ליד הגזבר, ואמר רבינא שלפ"ז אם עוף טהור הרג נפש פטור משלוח שהרי נאמר שלח תשלח במי שאתה מצווה לשלחו ולא במי שאתה לא מצווה לשלחו אלא להביאו לב"ד, ולכאורה אם נגמר דינו **דף קלט** הוא חייב מיתה אלא מדובר שלא נגמר דינו וצריך להביאו לב"ד כדי לקיים ובערת הרע מקרבך.

יש לדקדק באיזה מוקדשים התורה ממעטת משלוח אם נאמר שהיה לו קן בביתו והוא הקדישו הרי כבר ממעטים מכי יקרא פרט למזומן, ואם מדובר שהוא ראה קן בדרך והקדישו איך הוא קודש הרי נאמר איש כי יקדיש את ביתו קודש כמו שביתו הוא ברשותו כך יכול להקדיש רק מה שברשותו, ואם מדובר שהוא הגביה את האפרוחים והקדישם ואח"כ החזירם הרי באופן זה גם בחולין אינו חייב שהרי שנינו שאם נטל את הבנים והחזירם לקן ואח"כ חזרה האם עליהם פטור משילוח ואם מדובר שהוא זכה באם והקדישה ואח"כ היא חזרה לקן זה קשה שהרי הוא התחייב בשילוח קודם שהקדישה ששנינו שר' יוחנן בן יוסף אמר שאם הקדיש חיה ואח"כ שחטה הוא פטור מלכסות את הדם ואם שחט ואח"כ הקדיש חייב בכיסוי כי הוא התחייב בכיסוי קודם שבא ליד הקדש, ורב מבאר שמדובר שהוא הקדיש את פרות שובכו והם מרדו ושמואל מבאר שמדובר שהקדיש את תרנגולתו לבדק הבית, ומובן ששמואל לא העמיד כרב כי הוא רצה להעמיד בקדשי בדק הבית אך על רב קשה מדוע הוא לא העמיד כשמואל, ויש לומר שרב סובר שרק בקדשי מזבח שייך מציאות של שילוח כי אחרי שחל קדושת מזבח היא לא פוקעת אך אם מדובר בקדושת בדק הבית היא פוקעת מיד כשמרד העוף ואינו פטור משילוח, ושמואל סובר שגם בקדושת בדק הבית כל מקום שהוא הוא נקרא אוצר רחמנא שכתוב לה' הארץ ומלואה, ור' יוחנן העמיד כדברי שמואל שמדובר שהקדיש את תרנגולתו והיא מרדה ור"ל הקשה הרי כשמרדה פקעה קדושתה ואמר לו ר' יוחנן שהיא כאוצר רחמנא כמו שנאמר לה' הארץ ומלואה, והקשו מדברי ר' יוחנן על דבריו במקום אחר וכן מדברי ר"ל על דבריו שהם נחלקו באומר מנה זה לבדק הבית ונגנבו או אבדו לר' יוחנן הוא חייב באחריותו עד שיבוא ליד גזבר ור"ל אמר שבכל מקום זה נקרא אוצר רחמנא שנאמר לה' הארץ ומלואה, ועל ר"ל ניתן לומר שהוא קיבל את זה אחרי שמע מר' יוחנן אך על ר' יוחנן קשה, ויש לחלק בין אמר הרי עלי שהוא מחויב לקיים את נדרו לאמר הרי זו שאינו חייב באחריותה, אך קשה א"כ ר"ל לא מחייב גם באמר הרי זו הרי שנינו שהחילוק בין נדר לנדבה הוא שהאומר הרי עלי שזה נדר אם נגנב או אבד הוא חייב להביא אחר ואם אמר הרי זו ונגנב או אבד הוא לא חייב להביא אחר, ויש לומר ששם מדובר בקדשי מזבח שהוא מחוסר הקרבה אך מקדשי בדק הבית שאינו מחוסר הקרבה גם באמר הרי עלי הוא לא חייב, אך קשה

ששנינו שאם אמר שור זה עולה בית זה קרבן מת השור או נפל הבית אינו חייב באחריותו, ואם אמר שור זה עלי עולה או שאמר בית זה עלי קרבן ומת השור או נפל הבית חייב לשלם ומשמע רק כשמת השור או נפל הבית שהם אינם בעולם הוא חייב אך אם הם קיימים בכל מקום הם באוצר המלך כמו שנאמר לה' הארץ ומלואה. **רב המנונא** אומר שבערכין לכו"ע גם באמר עלי אינו חייב כי אי אפשר לומר בלי עלי כי אם יאמר ערכי על מי הוא אמר וכן אם יאמר ערך פלוני על מי הוא אמר, ורבה מקשה שיתכן שיאמר הריני בערכי הריני בערך פלוני, ועוד שנינו שר' נתן אומר בפסוק ונתן את הערכך ביום ההוא קודש לה' מה הוא בא לומר הרי מצאנו בהקדשות ומעשרות שהם מתחללים על מעות של חולין שאם נגנב או אבד אינו חייב באחריותם **עמוד ב** ואין לומר כך גם בערכי שכתוב ונתן את הערכך וזה חולין כל עוד זה לא בא ליד הגזבר, אלא יש לבאר שרב המנונא אמר שלכו"ע בערכין גם בלא אמר עלי הוא חייב שכתוב ונתן את הערכך שזה חולין בידך עד שיבא ליד גזבר.

שנו בברייתא מה בא הפסוק כי יקרא שנאמר אח"כ שלח תשלח ואת הבנים תקח לך והיינו אומרים שיחזר על קן בהרים ובגבעות לכן נאמר כי יקרא שרק כשבא מקרה לפניך קן אפילו אחד **צפור** טהורה ולא טמאה, **לפניך** ברשות היחיד **בדרך** ברה"ר ומנין גם באילנות שנאמר **על עץ** ומנין לרבות בורות שיחין ומערות שנאמר **או על הארץ** ומכיון שריבו הכל לפניך בדרך בא לרבות שכמו שבדרך אין קינו בידך כך כל מה שאין קינו בידך ולמדו מכאן שיוני שובכים אין עליהם שקננו בטפיחים ובכירות ואוזים ותרגולים שקיננו בפרדס חייב בשילוח אך אם קיננו בתוך הבית או יוני הדרסאות פטור משילוח.

לכאורה קשה בדברי הברייתא שמיעטה מה שקינו בידך לכאורה למדו את זה מכי יקרה פרט למזומן ועוד קשה שלפניך מיותר, ויש לומר שלפניך מרבה גם אם הם היו לפניך והם מרדו אח"כ, ומבדרך לומדים כדברי רב יהודה בשם רב שאם מצא קן בים חייב לשלח שכתוב כה אמר ה' הנותן בים דרך אך קשה א"כ המוצא קן בשמים חייב שכתוב דרך נשר בשמים ויש לומר שזה נקרא רק דרך נשר ולא דרך סתם.

אמר אנשי פפוניא לרב מתנה מה הדין במצא קן בראש אדם אמר רב מתנה שכתוב ואדמה על ראשו, עוד שאלו היכן מרומז משה בתורה אמר להם שכתוב **בשגם** הוא בשר בשגם גימטריא משה, עוד שאלו היכן מרומז המן בתורה אמר להם שכתוב המן העץ, עוד שאלו היכן מרומזת אסתר בתורה אמר להם שכתוב ואנכי אסתר אסתר, עוד שאלו היכן מרומז מרדכי אמר להם שכתוב מר דרור והתרגום הוא מירא דכיא.

נחלקו ר' חייא ור"ש אם שונים יוני הדרסאות או הדרסאות מי ששנה הדרסאות זה על שם הורדוס ומי ששנה הדרסאות זה על שם מקומם, רב כהנא אמר שהוא ראה את היונים הללו והם עומדים בט"ז שורות באורך מיל וכולן קוראות קירי קירי שהיא מלך ואחת לא קראה כך אמרה לה חברתה שוטה קראי קירי קירי והיא החזירה לה שוטה אותו שאת קוראת לו קירי הוא בירי דהיינו עבד, ושחטו אותה אמר רב אשי שרב חנינא אמר שזה דברים בעלמא, וקשה וכי זה רק דברים הרי רב כהנא העיד על כך אלא כוונתו שזה ע"י דיבור כישוף.

ר' יצחק אומר שעוף טמא פטור משילוח שכתוב כי יקרא קן ציפור לפניך שעוף משמע בין טהור ובין טמא וציפור משמעו רק טהור שלא מצאנו טמא שנקרא ציפור, ולכאורה קשה מהפסוק תבנית כל ציפור כנף ומשמע בין טהור בין טמא וכנף הכוונה לחגבים, ויש לדחות שציפור הוא טהור וכנף מרבה טמא וחגבים, ויש להוכיח ממה שכתוב החיה וכל בהמה רמש וציפור כנף ומשמע ציפור בין טהור ובין טמא וכנף זה חגבים, ויש לדחות שציפור הוא טהור וכנף הוא טמא וחגבים ויש להוכיח מהפסוק כל צפור כל כנף והכוונה אפילו לטמא ויש לדחות שציפור הכוונה רק לטהור, עוד קשה מהפסוק ואתה בן אדם אמור לציפור כל כנף וציפור אפילו טמא, ויש לדחות שציפור הכוונה לטהור.

דף קמ ויש להוכיח מהפסוק ובענפוהי ידורון צפרי שמיא וזה כולל גם טמאים ויש לומר שהם נקראים צפרי שמיא אך ציפור סתם הכוונה לטהורה, ויש להוכיח מהפסוק כל ציפור טהורה משמע שיש ציפור טמאה, ויש לדחות שהכוונה שיש צפור אסורה ולכאורה אם מדובר בטריפה הרי זה כתוב להדיא ואם מדובר בשחוטא של מצורע הרי לומדים מסוף הפסוק וזה אשר לא תאכלו מהם לרבות שחוטא מצורע, ויש לומר שמדובר בשחוטא של מצורע ועובר עליו בלא ועשה, אך קשה א"כ נעמיד בטריפה ויעבור עליה בלאו ועשה, יש לומר שזה דבר הלמד מענינו והפסוק מדבר בענין

שחוטא, ויש להוכיח מהפסוק שתי צפרים חיות ולכאורה הכוונה שהן חיות בפ"ך ומשמע שיש צפרים שאינן חיות בפ"ך ויש לומר שחיות הכוונה שראשי אבריה חיים שהם שלמים, ויש להוכיח מסוף הפסוק שכתוב צפרים טהורות משמע שיש טמאות, ויש לדחות שהכוונה לטריפות, אך קשה שטריפות לומדים כבר מחיות וזה מובן רק למ"ד שטריפה חיה אך אם טריפה אינה חיה א"כ כבר למדו מחיות, ועוד קשה גם למ"ד שטריפה חיה כבר למדו את זה מדברי התנא שאצל ר' ישמעאל ממה שנאמר מכשיר ומכפר בפנים ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ כמו שכל הקרבנות בפנים עשו את המכשיר חטאות של מחוסרי כפרה ואשמות, כמכפר בכל כשרותם, כך בחוץ עשה את המכשיר כגון צפרים כמכפר שהוא שעיר המשתלח ואסור בו מום, אלא אמר ר"נ בר יצחק שהפסוק בצפורי מצורע ממעט צפורי עיר הנדחת ולכאורה לשילוח לא צריך פסוק שהתורה לא אמרה לשלח ויהיה בזה תקלה אלא בא לאסור שחיטה ורבה אמר שבא למעט שלא אומרים שיווגו לה אחרת קודם שילוחה אך לשחיטה ודאי לא צריך פסוק שהרי צריך לשלחה אלא לשילוח, ורב פפא אומר שהפסוק ממעט צפרים שהחליפם בצפרי ע"ז שנאמר והיית חרם כמוהו שכל מה שמהוים ממנו הוא חרם כמוהו ודאי התורה לא אמרה לשלח לתקלה אלא לשחיטה, ורבינא אומר שמדובר בעוף שהרג נפש ולכאורה אם נגמר דינו הוא כבר בר מיתה אלא מדובר קודם גמר דין ולשלח לא צריך פסוק שהרי צריך להביאו לב"ד לקיים בו ובערת הרע אלא זה ממעט שחיטה.

המשנה אומרת שטמא שרביץ על טהור פטור וכן טהור שרביץ על טמא ולכאורה מובן שטמא שרביץ על טהור פטור כי התורה אמרה צפור אך עוף טהור שרביץ על טמא מדוע פטור הרי יש כאן ציפור, ויש לומר כדברי רב כהנא שהתורה אמרה תקח לך ולא לכלביך, ורב כהנא דיבר על הברייתא שאם שהיא טריפה חייב בשילוח ואפרוחים טריפה פטור שכתוב תקח לך ולא לכלביך אך קשה שנקיש אם לאפרוחים שאם אפרוח טריפה פטור גם באם טריפה יהיה פטור **עמוד ב** ויש לומר שא"כ לא צריך פסוק ציפור למעט טמאה ויש להקשות ממה ששנינו אם אפרוח טריפה חייב בשילוח ומבאר אביי שהכוונה שאם אפרוחים שהיא טריפה חייב.

רב אושעיא מסתפק באופן שהושיט ידו לקן ושחט מיעוט סימנים האם נאמר שכיון שאם ישאיר כך זה יהיה טריפה והתורה אמרה תקח לך ולא לכלביך או שכיון שבידו לגמור את השחיטה א"כ זה נכלל בתקח לך וחייב בשילוח, ונשאר בתיקו.

ר' ירמיה מסתפק אם תלית פרוסה על הביצים אם היא חיצונית או שהכנפים חוצצות או שיש ביצים מזורות שלא נוצר מהן אפרוח וכן יש להסתפק בשני סדרות ביצים זו על זו וכן באופן שהזכר על הביצים והנקבה על הזכר, ונשאר בתיקו.

ר' זירא מסתפק באופן שיונה רובצת על ביצי תסיל או תסיל על ביצי יונה ואביי רצה להוכיח ממשנתינו שטהור על של טמא או טמא על של טהור פטור משמע שטהור על טהור אחר חייב, ויש לדחות שמדובר בקורא שכך הוא מנהגו ולא בכל עוף טהור אחר.

ר"א מחייב בקורא זכר שהוא למד גזירה שזה דגירה דגירה שכתוב קורא דגר ולא ילד וכתוב ובקעה וגדרה בצילה.

ר' אלעזר אומר שנחלקו בקורא זכר אך בנקיבה לכו"ע חייב בשילוח, ולכאורה זה פשוט שהרי נאמר קורא זכר ויש לומר שהיינו אומרים שחכמים פוטרים גם בנקיבה וכתוב זכר לחדש שר"א מחייב, קמ"ל שלא נחלקו בזה, עוד אמר ר"א שנחלקו בקורא זכר אך בעוף זכר מהעולם לכו"ע פטור והחידוש הוא שלא נאמר שר"א מחייב גם זכר מהעולם וכתבו זכר לחדש בדברי רבנן, קמ"ל שהם נחלקו רק בקורא, וכן שנינו להדיא שזכר מהעולם פטור וקורא זכר לר"א חייב ולחכמים פטור.

אם האם מעופפת, כשכנפיה נוגעות בקן חייב בשילוח ואם אינן נוגעות בקן אינו חייב בשילוח, אם יש רק אפרוח או ביצה אחת חייב שכתוב קן קן מכל מקום אם היו שם אפרוחים מפריחים וביצה מזורת פטור משילוח שכתוב והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים כמו שבאפרוחים מדובר בבני קיימא כך בביצים מדובר בבני קיימא למעט מזורות ולומדים מביצים שכמו שביצים צריכים לאם כך מדובר רק באפרוחים שצריכים לאם. **גמרא** שנו בברייתא רובצת ולא מעופפת ואין למעט כשכנפיה נוגעות בקן כי כתוב רובצת וזה נכלל ברובצת כי לא כתוב יושבת.

רב יהודה אומר בשם רב שאם ישבה האם בין שני רובדי אילן רואים שאם ישמט היא תפול על האפרוחים הוא חייב לשלח ואם לא פטור משילוח, ויש להקשות ששנינו שאם ישבה ביניהם פטור מלשלח ואם ישבה עליהן חייב בשילוח ואם היתה מעופפת אם כנפיה נוגעות בקן חייב, ולכאורה

יש ללמוד שכמו שבבניהם מדובר שהיא נוגעת בהן כך על גביהם היא נוגעת בהן אך אם היתה על רובדי אילן פטור, ויש לדחות שלמדו על גביהם מבניהם שכמו שבבניהם היא לא נוגעת בהן כך על גביהם היא לא נוגעת בהן והיינו רובדי אילן וכך מסתבר שאם נאמר שפטור מרובדי אילן א"כ מדוע כתוב בהיתה מעופפת כשכנפיה נוגעות בקן פטור הרי ניתן לכתוב רובדי אילן וכ"ש מעופפת שפטור ויש לומר שצריך לחדש במעופפת שפטור גם בכנפיה נוגעות בקן, ויש להקשות הרי שנינו שבכנפיה נוגעות בקן חייב בשילוח, ומבאר רב ירמיה שהברייתא דברה בנוגע מן הצד וללישנא בתרא רצו להוכיח ממה ששנינו שביושבת ביניהם פטור ועל גביהם חייב ואם היתה מעופפת אם רגליה נוגעות בקן פטור ולכאורה על גביהם זה כמו ביניהם שהיא לא נוגעת כך בעל גביהם היא לא נוגעת וזה המקרה של רובדי אילן, ויש לדחות שעל גביהם כמו ביניהם כמו שבניהם מדובר שהיא נוגעת בהם כך בעל גביהם היא נוגעת בהם אך ברובדי אילן פטור, אך קשה א"כ מדוע כתוב בספיא שבמעופפת כשכנפיה נוגעות בקן פטור,

דף קמא הרי ניתן לכתוב ברובדי אילן פטור וכ"ש במעופפת, ויש לומר שיש חידוש במעופפת שלא נאמר שגם בכנפיה נוגעות פטור אך קשה הרי שנינו להדיא שבכנפיה נוגעות בקן חייב ואמר רב יהודה שהמשנה דברה בנוגע מהצד.

המשנה אמרה שגם ביצה או אפרוח אחד חייב והקשה תלמיד לרבא שנאמר להיפך שבאפרוח או ביצה אחת פטור כי צריך אפרוחים או ביצים בלשון רבים ומהפסוק קן קן נרבה אפרוחים מפריחים וביצה מוזרת, ויש לומר שא"כ היה צריך לכתוב והאם רובצת עליהם ומדוע כתוב אפרוחים או ביצים אלא זה בא להקיש אפרוחים לביצים וביצים לאפרוחים.

משנה אם שלח את האם והיא חזרה אפילו ד' וה' פעמים חייב לשלח שכתוב שלח תשלח את האם אם אמר הריני נוטל את האם ומשלח את הבנים חייב כי כתב שלח תשלח ואם נוטל את הבנים והחזירם לה ואח"כ ישבה עליהם האם פטור משילוח. **גמרא** תלמיד שאל את רבא שנאמר שלח פעם אחת תשלח שני פעמים ולא יותר, אמר לו רבא שכתוב שלח אפילו מאה פעמים ומתשלח לומדים שלא רק לדבר הרשות אלא אפילו לדבר מצוה אין לקחת את האם ור' אבא בר רב יוסף בר רבא שאל את רב כהנא שמשמע שלולא שהתורה אסרה לדבר מצוה היינו אומרים שמותר הרי אין מצות עשה דוחה עשה ולא תעשה של שלח ולא תקח ויש לומר שמדובר שכבר לקח את האם שכבר עבר את הלאו והיינו אומרים שעשה ידחה עשה קמ"ל שלא, אך זה מובן רק למי שסובר שהפטור של לאו הניתק לעשה הוא רק אם מקיים מיד ואם לא חייב וא"כ גם אחר שעבר על הלאו הוא מצווה על העשה, אך למ"ד שעובר על הלאו רק כשמבטל אותו א"כ לעולם יש כאן לאו ועשה כל עוד לא שחט את האם וא"כ לא צריך פסוק לרבות דבר מצוה, ועוד קשה לדעת ר' יהודה ששלח משמע מעיקרא א"כ אין כאן גם עשה אלא אמר רבא בר רבא אשי שמדובר שהוא נוטל על מנת לשלח שאין לאו עשה והיינו אומרים שעשה ידחה עשה ולכאורה קשה מדוע העשה האחר הוא יותר מאשר העשה של שילוח, ויש לומר שהיינו אומרים ששלוש שביק איש לאעשה הוא גדול שנמחה שמו של הקב"ה כדי להחרי אשה לבעלה א"כ גם למצורע נתייר לקחת שהוא אסור באשתו בימי צרעתו כמו שכתוב וישב מחוץ לאהלו ואהלו זו אשתו וא"כ עשה של טהרת מצורע גדול יותר משילוח קמ"ל שגם לדבר מצוה חייב לשלח.

משנה מי שנטל את האם על הבנים לר' יהודה לוקח ולא ישלח וחכמים ישלח ולא ילקח והכלל הוא שלא שיש בו קום עשה לא לוקים עליו. **גמרא** ר' אבא בר ממל מסתפק אם ר' יהודה סובר שלא שניתק לעשה לוקים עליו או שבאמת הוא סובר שלא לוקים על לאו שניתק לעשה אך כאן נאמר העשה שלח רק לפני שלקח, ויש להוכיח ממה שאמר ר' יהודה שגנב וגזלן היו בכלל מלקות ולכאורה זה ניתן לעשה של והשיב את הגזילה א"כ משמע שר' יהודה סובר שלא לוקים כלל על לאו שניתק לעשה, ור' זירא אמר וכי לא אמרתי לכם **עמוד ב** לא לשנות ברייתא שלא נשנתה אצל ר' חייא או ר' אושעיא שהיא משובשת וכוונת הברייתא שגנב וגזלן לא בכלל מלקות ארבעים, ויש להוכיח ממה ששנו ר' חייא ור' אושעיא על הפסוק לא תשוב ושב או לא תכלה וכלה שלר' יהודה לוקח א"כ משמע שהוא סובר שלא שניתק לעשה לוקים עליו, ויש לדחות שטעמו של ר' יהודה הוא שתעזוב משמע מעיקרא, ורבינא הוכיח לרבא אשי ממה ששנינו על הפסוק לא תותירו ממנו עד בוקר והנותר ממנו עד בוקר באש תשרופו והפסוק מביא עשה אחר לאו לומר שלא לוקים עליו א"כ מוכח שטעמו של ר' יהודה במשנתו כי

שלח משמע מעיקרא, ורב אידי דייק לרב אשי ממשנתו שכתוב בר' יהודה שהנוטל אם על הבנים לוקח ואינו משלח ואם טעמו של ר' יהודה שכל לאו שניתק לעשה לוקים א"כ יש לכתוב לוקח ומשלח, אך יש לדחות שכוונת המשנה שהוא לא נפטר עד שילקוהו.

רב יהודה אומר שהשיעור לשלח הוא כדי שתצא מתחת ידו, רב הונא אומר שמשלחה ברגליה שכתוב משלחי רגל השור והחמור ורב יהודה אומר באגפיה שהן כנפיה.

אדם אחד גזז את כנפי הצפור ואח"כ שלחה ותפשה ורב יהודה הלקהו ואמר לו גדל את כנפיה ושלח אותה אח"כ ולכאורה לר' יהודה לוקח ואינו משלח ולחכמים לא לוקח ויש לומר שזה כרבנן והוא הכהו רק מכת מרדות.

אדם אחד שאל את רבא מה הדין בתימה ורבא אמר לעצמו וכי אדם זה אינו יודע שעוף טמא פטור ושאל אותו רבא האם כוונתך לשאל כי היא טוענת רק ביצה אחת אמר לו יודע אני את מה ששנינו שגם בביצה או אפרוח אחד חייבים ואותו אדם שלח אותה ורבא שלח שליחים לתפשה ולכאורה יש כאן חשד ויש לומר שרבא שלח שיתפסו כלאחר יד.

שנו בברייתא שיוני שובך ויוני עלייה חייבי בשילוח ואסורות משום גזל מפני דרכי שלום, ויש להקשות שלדברי ר' יוסי בר' חנינא שחצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו א"כ כאן הוא זכה בהם ונאמר כי יקרא פרט למזומן, ורבא מבאר שבביצה התחייב בשילוח רק עם יציאת רובה והקנין הוא רק בשהיא נפלה לחצירו ומה שכתוב חייב לשלח הכוונה קודם שנפלה לחצירו ומה שכתוב אסורות משום גזל הכוונה לאמם, ועוד יש לומר שגם בביצה שייך גזל כשהתכוון לזכות בה לאחר יציאת רובה, ולדברי רב יהודה בשם רב שאסור לזכות בביצים שהאם רובצת עליהן שכתוב שלח תשלח את האם ואח"כ ואת הבנים תקח לך א"כ ניתן להעמיד גם בנפלה לחצירו לחצירו וחצירו זוכה רק במה שמותר לו לזכות ולא כשאסור לו לזכות, אך קשה א"כ מדוע אסורות משום דרכי שלום הרי אם שלחה זה גזל גמור ואם לא שלחה א"כ הוא צריך לשלוח אותה ויש לומר שמדובר בקטן אך קשה מה שייך דרכי שלום בקטן אלא הכוונה שאביו של הקטן חייב להחזיר לו מפני דרכי שלום.

לוי בר סימון הקנה את פירות שובכו לרב יהודה ושמואל אמר לרב יהודה שיטרוף על הקן ואז האפרוחים יתורממו והוא יקנה אותם, ויש להקשות שהוא יקנה אותם בסודר ואם מדובר ביו"ט **דף קמב** מספיק לומר זה וזה אני נוטל, ויש לומר שמדובר בפירות חדשים ולוי עצמו עדיין לא קנאם ושמואל אמר לו טרוף על הקן כדי שלוי יקנה אותם ואח"כ הוא יקנה לך אותם בסודר.

משנה אסור ליטול אם על הבנים אפילו לטהרת מצורע, ומצוה זו יש ללמוד שאם במצוה קלה כאיסור אמרה התורה למעו ייטב לך והארכת ימים כ"ש במצוות חמורות שבתורה. **גמרא** שנו שר' יעקב אמר שאין כל מצוה שבתורה שמתן שכרה בצדה שתחית המתים לא תלויה בה, בכיבוד אב ואם נאמר למען יאריכון ימך ולמען ייטב לך בשילוח הקן נאמר למען ייטב לך והארכת ימים ואם אביו אמר לו עלה לבירה להביא לי גוזלות והוא עלה ושלח את האם ונטל את הבנים וכשחזר הוא נפל ומת א"כ היכן אריכות ימיו וטובתו של זה אלא כשחזר למען יאריכון ימך הכוונה לעולם שכולו ארוך ולמען יטב לך הכוונה לעולם שכולו טוב אך קשה שלא כזה דבר ויש לומר שר' יעקב עצמו ראה מעשה כזה, אך קשה אולי אותו בן הרהר בעבירה ויש לומר שהקב"ה לא מצרף מחשבה רעה למעשה, ואין להקשות שהוא הרהר בע"ז ששנינו על הפסוק למען תפוש את בני ישראל בלבם ואמר רב אחא בר יעקב שעל מחשבת ע"ז מצרפים למעשה ויש לומר שר' יעקב למד שאם יש שכר מצוות בעוה"ז א"כ המצוה תגן עליו שלא יהרהר בע"ז וינזק, ויש להקשות הרי ר"א אמר ששלוחי מצוה לא ניזוקים ויש לומר שמדובר בחזרתו אך קשה שר"א אמר ששלוחי מצוה לא ניזוקים לא בהליכה ולא בחזרה ויש לומר שזה היה סולם רעוע ובמקום שקבוע ההיזק המצוה לא מגינה שכתוב ששמואל אמר להקב"ה איך אלך למשוח את דוד ושמע שאול והרגני, ואמר רב יוסף שאם אחר היה דורש את הפסוק הזה כר' יעקב בן בתו הוא לא היה חוטא יש אומרים שהוא ראה מעשה כזה ויש אומרים שהוא ראה את לשונו של חוצפית המתורגמן מוטלת באשפה והוא אמר וכי פה שהפיק מרגליות ילחך עפר והוא לא ידע שלמען ייטב לך מדובר על העולם שכולו טוב ולמען יאריכון ימך מדובר על העולם שכולו ארוך.